

teachers of primary school are theoretically substantiated and determined: a) introduction of technologies of heuristic education as the basis of professional-creative teacher training; b) training of the skills of independent designing of the use of heuristic educational dialogue in theoretical preparation and practical activity of the future teachers of primary school; c) a system and detailed diagnostic complex to determine the quality of mastering the future teacher's skills in heuristic learning dialogue at elementary school lessons.

Key words: *pedagogical conditions, heuristic educational dialogue, technology of heuristic education, professional training, complex of diagnostics, future teacher of primary school.*

УДК 371.134

Галина Куртова

Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка
ORCID ID - 0000-0002-6939-631X

Рибалко Петро

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6460-4255

Андрій Красілов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-7725-5074

DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/100-111

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті обґрунтовуються педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності фахівців у процесі фізичного виховання. Реалізація окресленої мети передбачала використання теоретичних та емпіричних методів. Педагогічними умовами є забезпечення позитивної мотивації до набуття здоров'язбережувальної компетентності, доповнення змісту навчальної дисципліни «Фізичне виховання» питаннями здоров'язбережувальної тематики, використання інтерактивних форм і методів навчання, що забезпечують формування у студентів ціннісного ставлення до здоров'я й досвіду його збереження.

Ключові слова: *здоров'язбережувальна компетентність, студент, вищий аграрний навчальний заклад, фізичне виховання, педагогічні умови.*

Постановка проблеми. Професійна діяльність фахівців аграрного сектору передбачає виконання комплексу різноманітних стандартних і творчих фізичних дій, що потребують високого рівня стану здоров'я. Саме тому постійно підвищуються вимоги до якості фахової підготовки аграріїв, їх умінь, навичок і практичного досвіду. Проте в молодих людей, які приходять

на навчання в аграрні навчальні заклади, часто не сформована мотивація до здорового способу життя. Серед причин безвідповідального ставлення до свого здоров'я окреме місце посідають недотримання здорового способу життя, відсутність цілеспрямованого здоров'язбережувального виховання, відсутність орієнтації на здорове життя, несформованість мотивації до здорового способу життя. Також у змісті професійно-прикладної фізичної підготовки недостатньо представлені знання з проблем збереження здоров'я і здорового способу життя фахівців аграрного сектору, відсутні методики й технології формування цих знань у процесі фізичної підготовки. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору. При цьому ефективність формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх аграріїв, як будь-якого педагогічного процесу, залежить від умов його перебігу.

Аналіз актуальних досліджень. Розробленню педагогічних умов організації та здійснення навчально-виховного процесу присвячені дослідження Ю. К. Бабанського, В. П. Безпалька, С. У. Гончаренка, І. Я. Лернера та ін. На думку Ю. Бабанського, педагогічні умови відображають стан, у якому компоненти навчального процесу представлені в найоптимальнішому взаємовідношенні, що надає можливість викладачеві ефективно викладати, керувати навчальним процесом, а учням – успішно навчатися [2, с. 147]. І. Лернер трактує педагогічні умови як фактори, що забезпечують успішне навчання [9, с. 98].

У контексті нашого дослідження таким педагогічним процесом є фізичне виховання. Л. Пилипе зазначає, що фізичне виховання спрямоване на формування і вдосконалення властивостей та якостей особистості, що мають суттєве значення для професійної діяльності [17, с. 10]. Я. Зорій трактує професійно-прикладну фізичну підготовку як складний процес цілеспрямованого педагогічного впливу на фізичні, психічні, психофізіологічні та морфофункціональні показники розвитку організму, у результаті якого професійні знання та навички майбутніх фахівців перетворюються в параметри їх готовності до виконання професійних обов'язків [6, с. 23–24]. На думку Р. Раєвського, під професійно-прикладною фізичною підготовкою необхідно розуміти підсистему фізичного виховання, що найкращим чином забезпечує формування й удосконалення властивостей та якостей особистості, які мають суттєве значення для конкретної професійної діяльності [18, с. 256].

На думку Е. Маляра, основними завданнями фізичного виховання в системі професійної освіти є такі [10, с. 121]:

- всебічний фізичний розвиток і досягнення високого рівня фізичної підготовки;
- формування спеціальних і психофізичних якостей, які визначають ефективність майбутньої професійної діяльності;

- формування й удосконалення рухових навичок, необхідних для успішної професійної діяльності;
- підготовка до роботи у складних умовах праці, характерних для майбутньої діяльності за фахом;
- виховання вольових якостей;
- прискорення оволодіння професією й підготовка до високопродуктивної професійної діяльності;
- створення умов для активного відпочинку та профілактики фізичної перевтоми засобами фізичної культури і спорту.

Професії аграрного профілю вимагають, щоб фізичне виховання постійно супроводжувало професійну діяльність. У своєму дослідженні ми розглядаємо фізичне виховання в його спрямованості на розвиток рухових якостей, що забезпечують високу працездатність та формування рухових навичок.

У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту зазначено, що завдяки правильно організованим заняттям із дисципліни «Фізичне виховання» майбутні фахівці аграрного сектору мають змогу розвивати й удосконалювати фізичні якості, підвищувати захисні сили організму, забезпечуючи таким чином профілактику різних хвороб [13]. Опанування курсу «Фізичне виховання» забезпечує необхідний рівень фізичної й розумової працездатності, допомагає використовувати знання, рухові навички, фізичні та психофізіологічні якості для досягнення високого рівня продуктивності праці майбутніх фахівців аграрного сектору [1, с. 11].

Саме тому особливістю професійно-прикладної фізичної підготовки студентів аграрних університетів є формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності.

Сутність здоров'язбережувальної компетентності представлена в дефініціях:

- інтегральна якість особистості, що виявляються в загальній здатності й готовності до здоров'язбережувальної діяльності, заснована на інтеграції знань, умінь та досвіду [20, с. 111];
- комплекс системних знань і уявлень про позитивні та негативні зміни у стані власного здоров'я і здоров'я оточуючих; уміння складати програму збереження свого здоров'я; володіння способами організації діяльності з профілактики здоров'я і здоров'язбереження; здатність організувати й реалізувати діяльність із профілактики та здоров'язбереження [21, с. 15];
- складне інтегроване утворення у структурі особистості фахівця, що може розглядатися як складова його фізичної культури та професійної компетентності, є виявом його культури здоров'я, основою соціально-педагогічної зрілості [7, с. 20];
- багатоаспектний феномен, який має спрямованість на себе (особистісний аспект) і на соціум (соціальний аспект); передбачає

сформованість власних ціннісних орієнтацій студента на здоровий спосіб життя, стійку мотивацію до здоров'язбереження та здатність до їх розвитку [11, с. 18–19];

- інтегральна, динамічна риса особистості, що проявляються у здатності організувати й регулювати здоров'язбережувальну діяльність; адекватно оцінювати свою поведінку, а також вчинки й погляди оточуючих; зберігати та реалізовувати власні здоров'язбережувальні позиції в різних, зокрема, несприятливих умовах, виходячи з особисто усвідомлених та засвоєних моральних норм і принципів, а не за рахунок зовнішніх сил; протистояти тиску, протидіяти впливам, що суперечать внутрішнім установкам, поглядам і переконанням, активно їх перетворювати, самостійно приймати моральні рішення [4, с. 171];

- інтегративна професійно-особистісна характеристика, яка визначає готовність і здатність фахівця кваліфіковано здійснювати і свідомо перебудовувати діяльність зі здоров'язбереження в особистісному і професійному аспектах на основі знань, умінь, досвіду, удосконалення професійно значущих якостей особистості [8, с. 9].

Для успішного формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору у процесі фізичного виховання необхідним є виконання низки педагогічних умов.

Мета статті – визначити педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору у процесі фізичного виховання.

Методи дослідження. Реалізація окресленої мети передбачала використання таких теоретичних методів, як аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, а також емпіричних – спостереження, педагогічний експеримент для визначення педагогічних умов формування здоров'язбережувальної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти пов'язані з упровадженням особистісного, діяльнісного й компетентнісного підходів.

З позицій першого, основною цінністю і системоутворювальним фактором є особистість суб'єкта навчання, її права на вільний розвиток і повноцінну реалізацію здібностей та інтересів в освітньому процесі.

Діяльнісний підхід постулює, що пріоритетним є оволодіння певними видами і способами діяльності, у першу чергу навчальної, завдяки якій засвоюються всі інші види діяльності. Причому навчальна діяльність розглядається як засіб інтелектуального розвитку студента, що забезпечує успішність як у навчанні, так і в інших видах діяльності, допомагає адаптуватися до будь-яких життєвих та професійних ситуацій. Діяльнісний підхід відображає єдність процесів викладання і навчання. Роль викладача полягає в організації та управлінні цілеспрямованою навчальною діяльністю

студентів, що означає орієнтацію освітнього процесу на постановку й вирішення самим студентом конкретних навчальних проблем і завдань. Роль студента полягає в самореалізації та особистісному зростанні [15, с. 222].

Один із основоположників компетентнісного підходу Е. Зеєр зазначає, що компетентнісний підхід – це пріоритетна орієнтація на цілі – вектори освіти, такі як: здатність навчатися, самовизначення (самодетермінація), самоактуалізація, соціалізація й розвиток індивідуальності. Засобами досягнення цих цілей є принципово нові освітні конструкти: компетентності, компетенції і метапрофесійні якості. Компетентність, на відміну від узагальнених, універсальних знань, має діяльнісний, практично-орієнтований характер, тобто це система знань у діяльності. Реалізація компетентнісного підходу у професійній освіті сприятиме досягненню її основної мети – підготовці кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, який є конкурентоздатним на ринку праці, вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатний до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готовий до професійного зростання, соціальної і професійної мобільності [5, с. 46].

На нашу думку, формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору у процесі фізичного виховання передбачає своєчасне створення в майбутніх фахівців готовності до прискорення професійного навчання, досягнення високопродуктивної праці в обраній професії, запобігання професійним захворюванням і травматизму, забезпечення професійного довголіття, використання засобів фізичної культури і спорту для активного відпочинку й відновлення загальної та професійної працездатності в робочий і вільний час.

Фізичне виховання студентів аграрних університетів є одним із дієвих засобів зміцнення здоров'я, профілактики хвороб, професійної реалізації в суспільстві. У результаті аналізу наукової літератури [4; 8; 11; 14; 19; 20] та результатів педагогічного експерименту визначено педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору.

Формування здоров'язбережувальної компетентності буде ефективним за умови розвитку спонукальних мотивів такої діяльності. Є. Ільїн мотивом називає те, що, відображаючись у мозку людини, спонукає діяльність, спрямовує її на задоволення певної потреби [12, с. 28]. Досліджуючи складники мотивації, А. Печенюк [16, с. 317–318] спроектував механізм системи мотивації професійного розвитку, визначальними особливостями якої є потреби щодо здобуття та розширення професійних знань.

Розвитку позитивної мотивації студентів аграрних університетів під час формування здоров'язбережувальної компетентності сприяло:

- ознайомлення з цікавими фактами з історії та сьогодення здоров'язбереження;

- ознайомлення з сучасними проблемами збереження здоров'я та шляхами їх подолання;
- розроблення вправ для індивідуальної роботи з власного вдосконалення;
- формування комфортної психоемоційної атмосфери на заняттях;
- урахування їхніх вікових особливостей;
- урахування рівня інтелектуального розвитку й попередньої підготовки з питань здоров'язбереження.

При цьому зміст лекцій та навчально-тренувальних занять демонстрували значення здорового способу життя для майбутнього фахівця аграрного сектору, використовувалася робота над проектами, написання доповідей і рефератів, підготовка презентацій, участь студентів у наукових проблемних групах «Культура здоров'я», туристичні походи, участь у спортивних змаганнях різних рівнів. Це забезпечувало не лише формування у студентів здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок діяльності, але й розвиток потреби у збереженні власного здоров'я та здоров'я інших людей, формування ціннісних орієнтацій та стійких мотивів до набуття здоров'язбережувальної компетентності через вивчення питань здоров'язбереження під час аудиторної роботи, самостійного опрацювання інформації й застосуванні отриманих знань у практичній діяльності.

Отже, першою педагогічною умовою формування здоров'язбережувальної компетентності студентів аграрних університетів під час фізичної підготовки є забезпечення їхньої позитивної мотивації до набуття здоров'язбережувальної компетентності.

Загальновідомо, що умови праці впливають на стан здоров'я людей. Випускники аграрних ВНЗ повинні бути готовими до професійної діяльності у специфічних умовах, серед яких енергійний характер рухових дій і особливі зовнішні умови діяльності, що вимагає від них високого рівня сформованості таких якостей, як активність, здатність до адаптації в соціальній та професійній сферах, високий рівень фізіологічних та психологічних можливостей, високий рівень стану здоров'я. Причинами погіршення здоров'я є надмірна зайнятість, перевантаження, що призводять до загального ослаблення організму й частих хвороб, невідповідність умов праці санітарно-гігієнічним вимогам, невідповідність між вимогами професії і фізичними можливостями фахівця. Тому пріоритетним завданням професійно-прикладної фізичної підготовки студентів аграрних ВНЗ є формування знань про здоров'я та методи його збереження і зміцнення, умінь їх використовувати для збереження свого здоров'я й виконання професійних завдань.

Знання про здоров'я необхідні для формування вмінь і навичок здоров'язбереження, для усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя, формують здатність і готовність особистості контролювати

стан фізичного здоров'я, своєчасно й адекватно реагувати на його погіршення. Аналіз навчально-методичного забезпечення професійно-прикладної фізичної підготовки студентів аграрних ВНЗ свідчить про те, що в його змісті не представлені інтегровані здоров'язбережувальні знання.

Вирішення цієї проблеми, на наш погляд, може бути здійснене через внесення здоров'язбережувального компоненту у зміст навчальних дисциплін професійної підготовки майбутніх фахівців. Це дозволяє, не змінюючи сформованої системи професійної підготовки, вирішити завдання формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців. Для цього пропонуємо доповнити зміст дисципліни «Фізичне виховання» навчальним матеріалом, що демонструє сучасні концепції, підходи, методи і принципи, спрямовані на вирішення проблеми збереження здоров'я, індивідуальний здоров'язбережувальний спосіб життя, удосконалення фізичних якостей тощо.

У результаті студент аграрного ВНЗ повинен уміти здійснювати самоконтроль функціонального стану організму та стану здоров'я, підтримувати загально-фізичну і професійну працездатність, кваліфіковано виконувати вправи із загальної фізичної підготовки, вживати заходів із профілактики захворювань та запобігання травматизму тощо.

Отже, другою педагогічною умовою формування здоров'язбережувальної компетентності студентів аграрних ВНЗ у процесі фізичної підготовки вважаємо доповнення змісту навчальної дисципліни «Фізичне виховання» питаннями здоров'язбережувальної тематики.

Важливими є також зусилля самих студентів в оволодінні необхідними знаннями та способами діяльності. На активності студентів у процесі навчання наголошує Н. Волкова, яка вважає взаємодію між суб'єктами навчання запорукою успішного вирішення навчальних завдань, під час розв'язання яких відбуваються зміни в кожного суб'єкта [3, с. 318]. Інтерактивні методи та форми навчання сприяють активізації діяльності студентів та підвищують ефективність навчання за рахунок збільшення інформаційного потоку і швидкості його засвоєння.

Вважаємо, що поєднання традиційних та інноваційних методів і форм навчання стимулює сприйняття студентами здоров'язбережувальних знань, сприяє оволодінню вміннями та способами здоров'язбережувальної діяльності. Під час формування здоров'язбережувальної компетентності студентів аграрних ВНЗ у процесі фізичної підготовки використовувалися такі форми організації навчання: проблемні лекції, лекції-конференції, лекційно-практичні заняття, лекції з помилками, навчально-тренувальні заняття творчого змісту, тренінги тощо.

Дидактична мета проблемної лекції полягає, насамперед, у засвоєнні майбутніми фахівцями аграрного сектору теоретичного матеріалу, що в подальшому сприяє розвитку здоров'язбережувального мислення.

Проблемна лекція будується так, щоб формувалося особистісне ставлення студентів до засвоєного матеріалу. Для проблемного викладання відбираються найважливіші положення, які складають основний концептуальний зміст і є важливими для майбутньої професійної діяльності фахівця аграрного сектору. При цьому доцільно використовувати принцип наочності та візуалізацію, що, у свою чергу, поєднує традиційні, інноваційні й активні методи навчання. Це дає можливість візуалізувати отриману інформацію за рахунок виділення ключових елементів змісту професійно-прикладної фізичної підготовки і створює підґрунтя для розвитку розумових і практичних дій, сприятиме активізації здоров'язбережувального мислення студентів. Чим більше проблемності в наочній інформації, тим вищий ступінь розумової активності студентів, що забезпечує систематизацію наявних здоров'язбережувальних знань для вирішення проблемних ситуацій. Для отримання візуалізаційного матеріалу доцільно використовувати мережу Internet, спеціалізовані видання, фото- та картографічний матеріал.

Під час лекції-конференції навчальний матеріал проблемного змісту подається студентам у діалогічному спілкуванні. В основу такої лекції може бути покладено принцип взаємодоповнення інформації партнера (міркування вголос) або принцип контрасту, де виявляється плюралізм думок, ведеться дискусія. У процесі такої лекції відбувається використання наявних у студентів знань, необхідних для розуміння навчальної проблеми та участі в суспільній роботі, створюється проблемна ситуація або декілька таких ситуацій, висувуються гіпотези щодо їхнього розв'язання, розгортається система доведень або спростувань. Так утворюється підґрунтя для обміну думками, для бесіди. На завершення лекції викладач проводить оцінку запитань як відображення знань та інтересів слухачів.

Свою ефективність показали і лекції з помилками, сутність яких полягає у викладенні навчального матеріалу із запланованими неточностями. На лекції студентам пропонувалося знайти ці помилки, проаналізувати і прокоментувати їх, обґрунтувати свої думки під час колективного обговорення навчального матеріалу. Підготовка до лекції з помилками передбачала попереднє ознайомлення студентів із лекційним матеріалом.

На лекційно-практичних заняттях більше уваги приділяється накопиченню у студентів досвіду в організації здоров'язбережувального процесу, їх підготовці до організації професійної діяльності, пов'язаної з упровадженням здоров'язбережувальних технологій.

Одночасно з вивченням нового матеріалу на лекційно-практичних заняттях відбувається формування вмінь та навичок виконувати здоров'язбережувальні дії певного типу з наступною їх демонстрацією і застосуванням у різних практичних ситуаціях.

Такі лекції сприяють ефективному формуванню системи теоретичних здоров'язбережувальних знань для збереження свого здоров'я та здоров'я довколишніх.

Навчально-тренувальні заняття базуються на широкому використанні теоретичних знань, застосуванні різноманітних засобів фізичної культури, спортивної та професійно-прикладної фізичної підготовки студентів. Вони мають бути спрямовані на формування готовності до професійної діяльності та пов'язані із забезпеченням необхідної рухової активності, досягненням і підтриманням оптимального рівня фізичної й функціональної підготовленості в період навчання; придбанням особистого досвіду вдосконалення та корекції індивідуального фізичного розвитку, функціональних і рухових можливостей; освоєнням здоров'язбережувальних та професійно необхідних навичок, психофізичних якостей.

Ці форми й методи навчання застосовуються під час професійно-прикладної фізичної підготовки студентів аграрних університетів і спрямовані на формування в них переконаності у важливості здорового способу життя і стійкої мотивації до його здійснення, знань про здоров'я та методи його формування, збереження і зміцнення, умінь здійснювати збереження здоров'я.

Отже, третьою педагогічною умовою формування здоров'язбережувальної компетентності студентів аграрних університетів під час фізичного виховання є використання інтерактивних форм і методів навчання, що забезпечують формування у студентів ціннісного ставлення до здоров'я й досвіду його збереження.

Висновки. Проведене дослідження особливостей формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю під час фізичного виховання дозволило визначити педагогічні умови цього процесу. Визначення й обґрунтування педагогічних умов здійснювалося з урахуванням особистісного, діяльнісного та компетентнісного методологічних підходів. Формування мотивів здоров'язбережувальної діяльності має здійснюватися під час аудиторної роботи. Для цього зміст лекцій та навчально-тренувальних занять має демонструвати значення здорового способу життя для майбутнього фахівця аграрного сектору, забезпечувати розвиток потреби у збереженні свого здоров'я та здоров'я довколишніх, формування ціннісних орієнтацій і стійких мотивів до набуття здоров'язбережувальної компетентності. Для реалізації другої педагогічної умови у зміст дисципліни «Фізичне виховання» слід включати навчальний матеріал здоров'язбережувальної тематики. Також під час професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців аграрного сектору мають використовуватися інтерактивні форми й методи навчання.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо вдосконалення навчально-методичного забезпечення формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору під час професійно-прикладної фізичної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аникеев, Д. М. (2010). Цель и задачи физического воспитания студентов в програмно-нормативных документах Украины. *Физическое воспитание студентов*, 5, 3–7 (Anikieiev, D. M. (2010). The purpose and tasks of the physical education of students in the program-normative documents of Ukraine. *Physical education of students*, 5, 3–7).
2. Бабанский, Ю. К. (1977). *Оптимизация процесса обучения (общедидактический аспект)*. Москва: Провещение (Babanskii, Yu. K. (1977). *Optimization of the learning process (general didactic aspect)*. Moscow: Enlightenment).
3. Волкова, Н. П. (2001). *Педагогіка*. Київ: Академія (Volkova, N. P. (2001). *Pedagogy*. Kyiv: Academia).
4. Воронін, Д. Є. (2006). *Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання* (дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.07). Херсон (Voronin, D. Ye. (2006). *Formation of the health competence of the students of higher education institutions by means of physical education* (PhD thesis). Kherson).
5. Зеер, Э. Ф. (2004). Модернизация профессионального образования: компетентностный подход. *Образование и наука*, 3, 42–52 (Zeher, E. F. (2004). Modernization of professional education: competence approach. *Education and Science*, 3, 42–52).
6. Зорій, Я. Б. (2013). Підвищення професійно прикладної дієвості фізичного виховання у ВНЗ через формування у студентів мотивації до самостійних занять. *Фізична культура і спорт у навчальних закладах східноєвропейських країн*, (сс. 22–25). Чернівці (Zorii, Ya. B. (2013). Enhancement of the professionally applied efficiency of physical education in higher education institutions through the formation of students' motivation to study independently. *Physical culture and sports in education institutions of Eastern European countries*, (pp. 22–25). Chernivtsi).
7. Іваній, І. В. (2013). Характеристика сутності здоров'язберігаючої компетентності вчителя фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 3, 18–22 (Ivanii, I. V. (2013). Characteristics of the essence of health competence of the teacher of physical culture. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports*, 3, 18–22).
8. Карабаева, С. И. (2014). *Совершенствование здоровьесберегающей компетентности педагогов в процессе методической работы в дошкольной организации* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Ульяновск (Karabaieva, S. I. (2014). *Improvement of the health competence of teachers in the process of methodological work in the pre-school organization* (PhD thesis abstract). Ulianovsk).
9. Лернер, И. Я. (1976). *Дидактические основы методов обучения*. Москва: Знание (Lerner, I. Ya. (1976). *Didactic bases of teaching methods*. Moscow: Knowledge).
10. Маляр, Е. І., Будний, В. Є. (2009). Професійно-прикладна фізична підготовка студентів у системі вищої професійної освіти. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 12, 120–123 (Maliar, E. I., Budny, V. Ye. (2009). Professional-applied physical training of students in the system of higher professional education. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports*, 12, 120–123).

11. Мамакина, И. А. (2013). *Формирование когнитивного компонента здоровьесберегающей компетентности студентов факультета физической культуры вуза средствами современных образовательных технологий* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Ульяновск (Mamakina, I. A. (2013). *Formation of the cognitive component of the health competence of the students of the faculty of physical culture of the university by means of modern educational technologies* (PhD thesis abstract). Ulianovsk).

12. *Мотивация и мотивы*. (2000). Санкт-Петербург: «Питер» (*Motivation and motives*. (2000). St. Petersburg: «Peter»).

13. *Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту: від 28 вересня 2004 року № 1148*. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004. (*National doctrine of development of physical culture and sports: from September 28, 2004 № 1148*. Retrieved from: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004).

14. Осадченко, Т. (2018). Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього вчителя початкової школи як складник його професійної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (75), 255–265 (Osadchenko, T. (2018). Health competence of the future teacher of elementary school as a component of his professional competence. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1 (75), 255–265).

15. *Педагогика профессионального образования*. (2004). Москва: Изд. центр «Академия» (*Pedagogy of professional education*. (2004). Moscow: «Academy»).

16. Печенюк, А. В. (2011). Особливості мотивації науково-педагогічних працівників до професійного розвитку. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту*, (сс. 317–318). Львів: Видавництво Львівської політехніки (Pecheniuk, A. V. (2011). Features of motivation of scientific and pedagogical workers for professional development. *Modern problems of economy and management*, (pp. 317–318). Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic).

17. Пилипей, Л. П. (2011). *Теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів* (автореф. дис. ... докт. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02). Київ. (Pylypei, L. P. (2011). *Theoretical-methodological bases of professional-applied physical training of students of higher education institutions* (DSc thesis abstract). Kyiv).

18. Раевський, Р. Т. (1985). *Професійно-прикладна фізична підготовка студентів технічних вузів*. Москва: Вища школа (Raiewski, R. T. (1985). *Professional-applied physical training of students of technical universities*. Moscow: Higher school).

19. Турчинов, А. В. (2016). Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів національної гвардії України у процесі професійної підготовки (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Харків (Turchinov, A. V. (2016). *Formation of health competence of future officers of the National Guard of Ukraine in the process of professional training* (PhD thesis abstract). Kharkiv).

20. Шатрова, Е. А. (2012). Теоретическая модель формирования здоровьесберегающей компетентности педагога. *Вестник ТГПУ*, 2 (117), 111–116 (Shatrova, Ye. A. (2012). Theoretical model of formation of health-saving competence of the future teacher. *TSPU Bulletin*, 2 (117), 111–116).

21. Югова, Е. А. (2011). Анализ структуры и содержания здоровьесберегающей компетенции студентов педагогического вуза. *Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. В. П. Астафьева*, Том 1. *Психолого-педагогический науки*, 3 (17), 213–217 (Yuhova, Ye. A. (2011). Analysis of the structure and content of the health-saving competence of students at the pedagogical university. *Bulletin of the Krasnoirsk State Pedagogical University named after V. P. Astafiev*, Vol. 1. *Psychological and pedagogical sciences*, 3 (17), 213–217).

РЕЗЮМЕ

Куртова Галина, Рибалко Петр, Красилов Андрей. Педагогические условия формирования здоровьесберегающей компетентности студентов аграрных университетов в процессе физической подготовки.

В статье обосновываются педагогические условия формирования здоровьесберегающей компетентности студентов аграрных университетов в процессе профессионально-прикладной физической подготовки. Реализация обозначенной цели предусматривала использование теоретических и эмпирических методов. Педагогическими условиями является обеспечение положительной мотивации к получению здоровьесберегающей компетентности, дополнение содержания учебной дисциплины «Физическое воспитание» вопросами здоровьесберегающей тематики, использование интерактивных форм и методов обучения, обеспечивающих формирование у студентов ценностного отношения к здоровью и опыта его сохранения.

Ключевые слова: здоровьесберегающая компетентность, студент, высшее аграрное учебное заведение, профессионально-прикладная физическая подготовка, педагогические условия.

SUMMARY

Kurtova Halyna, Rybalko Petro, Krasilov Andrii. Pedagogical conditions for the formation of health-saving competence of students of agricultural universities in the process of physical training.

The article substantiates the pedagogical conditions for the formation of the health-saving competence of students of agrarian universities in the process of professional-applied physical training. Realization of the outlined purpose provided for the use of theoretical (analysis, synthesis, comparison and generalization) and empirical (observation, pedagogical experiment) methods.

Formation of the health-saving competence of the future specialists in the agrarian sector in the process of physical education involves timely creation of their readiness for accelerating vocational training, achievement of highly productive labor in the chosen profession, prevention of occupational diseases and injuries, provision of professional longevity, use of physical culture and sports for active recreation and restoration of general and professional capacity at work and free time.

The pedagogical conditions for the formation of the health competence of students of agricultural universities in the process of vocational and applied physical training is to ensure their positive motivation to acquire health competence, supplementing the content of the discipline "Physical education" with the issues of health-saving topics, the use of interactive forms and methods of training, which provide for the formation of students' value attitude to health and experience of its preservation. Formation of the motives of health protective activities should be carried out during classroom work. For this purpose, the content of lectures and training sessions should demonstrate the importance of a healthy lifestyle for a future specialist in the agrarian sector, to ensure the development of the need to preserve their health and health of the surrounding, the formation of value orientations and sustainable motives for acquiring health-saving competence.

The perspective directions of the further research are considered to be improvement of educational and methodological support for the formation of health-saving competence of the future specialists of the agrarian sector during professional-applied physical training.

Key words: health-saving competence, student, agrarian university, professionally-applied physical training, pedagogical conditions.